

INESJOURNAL

ULUSLARARASI EĞİTİM BİLİMLERİ DERGİSİ
THE JOURNAL OF INTERNATIONAL EDUCATION SCIENCE

Editörden

2014 yılında çalışmalarına başladığımız **INESJOURNAL** (Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi / The Journal of International Education Science) dergisinin beşinci sayısını yayınlamış bulunmaktayız.

Yayın hayatına uluslararası bir dergi olarak başlayan **INESJOURNAL**, eğitim içerikli bilimsel çalışmalara yer vermektedir. *Inesjournal* dergisi olarak amacımız uluslararası bir boyutta nitelikli yayınlar sunarak bilim dünyasına hizmet etmektir.

Inesjournal dergisi uluslararası akademik bir dergi olmakla birlikte, eğitim bilimlerinde yazı ve düşünce ile meşgul olan herkesin söz söyleyebileceği disiplinler arası bir platformdur. Yayınlamış olduğumuz beşinci sayı **Aytaç AÇIKALIN, (Prof. Dr.)** armağanı olarak yayınlanmıştır. Beşinci sayıda eğitim bilimleri ile ilgili birbirinden değerli otuzdört adet makale yer almaktadır.

Son sayıda desteğini esirgemeyen başta yazarlar olmak üzere, Sayın **Aytaç AÇIKALIN (Prof. Dr.)**'a ve derginin bugünlere gelmesinde emeği geçen dergi yönetimine, desteklerini veren danışma ve yayın kurulundaki değerli akademisyenlere teşekkürü bir borç bilirim. Eğitim bilimlerine yeni bir soluk getirmek niyetiyle çıktığımız bu süreçte siz değerli akademisyenleri yazar ve hakem olarak yanımızda görmek; ayrıca görüş ve önerilerinizle bizleri en mükemmele ulaştırma noktasında yönlendirmenizi bekleriz. Her türlü destekten dolayı teşekkür eder, saygılar sunarım.

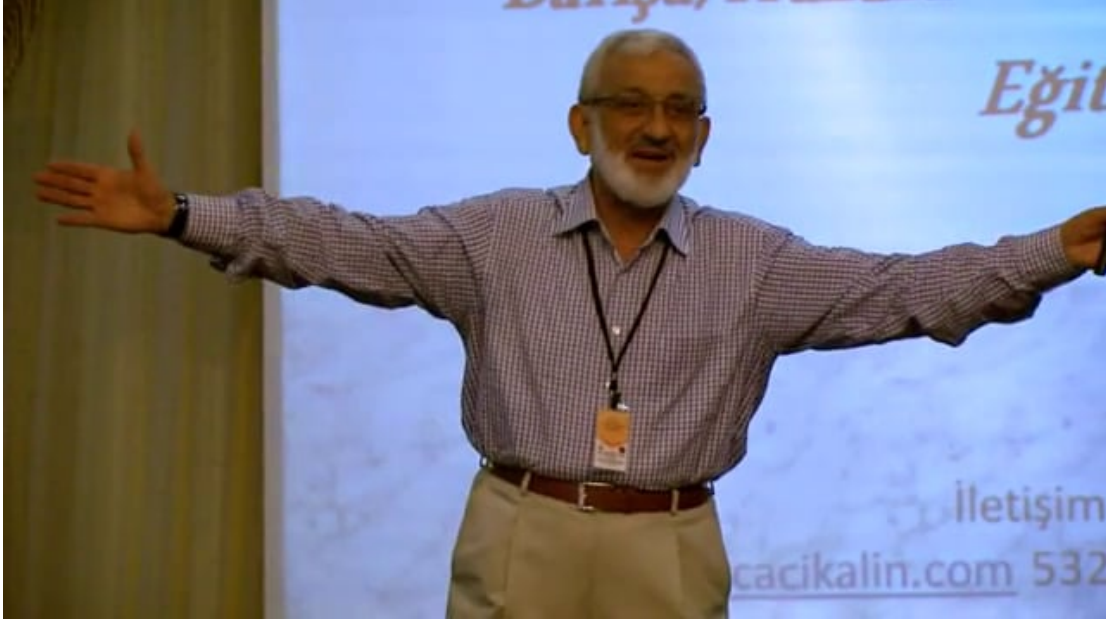
Editör

Doç. Dr. Onur KÖKSAL

Öğrencisi sayın Prof. Dr. Mehmet ŞİŞMAN'ın kaleminden Aytaç Açıkalın (Prof. Dr.)

EĞİTİME VAKFEDİLMİŞ BİR ÖMÜR: HOCAM AYTAÇ AÇIKALIN

Prof. Dr. Mehmet Şişman

Üniversite Yıllarım

Erzurum Atatürk Üniversitesi'nde 1970'li yıllarda Türk Dili ve Edebiyatı eğitimi gördüğüm sırada boş zamanlarımın bir kısmını, Aziziye Kitabevinde çalışarak değerlendiriyordum. Bu sırada tarih, felsefe, sosyoloji, siyaset bilim gibi sosyal alanlarda da epeyce kitap almış ve okumuştum. Edebiyat, eğitime uzak bir alan değildi. Bu nedenle eğitim de ilgi duyduğum alanlardan biri idi. Erzurum'da bir sahaf olan Alioğlu Kitabevinden bazı eski kitapları ararken Tevfik Fikret'in Halukun Defteri, Rubabın Cevabı, Tarih-i Kadim gibi kitapçıklarının yanında edebiyatımızda eğitsel nitelikte ilk çocuk kitabı olan Şermin kitabını da bulmuş, onun Yeni Mektep ve Yeni Eğitim konularında yazdıklarını okumuştum. Yine o yıllarda 1000 Temel Eser serisinden yayımlanan Ziya Gökalp'in Terbiyenin Sosyal ve Kültürel Temelleri kitabını almış ve okumuştum.

Öğretmenliğe Başlayışım

1976 yılında fakülteyi bitirdikten sonra öğretmen olarak atanmak için Ankara'ya gittim. Millî Eğitim Bakanlığı'na başvurumu yaptım. O zaman bazı arkadaşlarım Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'ne giderek lisans mezuniyeti sonrası programlara başvurmakta idi. Ben de onlara takıldım ve adı geçen fakülteye gittim. Söz konusu programları inceledikten sonra "Eğitimin Tarihi ve Sosyal Temelleri" adlı program ilgimi çekti ve kaydımı yaptırdım. Tayinim Antalya'ya çıktığı için bu programa maalesef devam edemedim. O zaman Eğitim Bilimleri Fakültesi'nin yayınlarından epeyce kitap aldığımı da hatırlıyorum.

Öğretmenlikten Yeniden Öğrenciliğe

Aradan yıllar geçti. Yıl 1984 idi. Eskişehir Cumhuriyet Lisesinde Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak görev yapmakta idim. Mesai sonrası zamanlarda vakit geçirdiğimiz yerlerden biri, Eskişehir Öğretmenevi idi. Bir yaz günü Eskişehir Öğretmenevinin kapısında

“eğer yoğun uygulama ve araştırma ile eğitim bilimleri alanında yüksek lisans yapmak istiyorsanız, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’ne başvurunuz” ifadelerinin yer aldığı bir afişi okudum. O zaman ilkokul öğretmeni olan eşime bundan söz ettiğimde “böyle boş boş gezip Hamam Yolu Caddesinde volta atacağına, git de üniversitede kariyer yap” demişti. Bu öneri beni cesaretlendirdi. Lisedeki derslerim sabahları olduğu için epeyce boş zamanım vardı.

Yüksek Lisansta Hocayla Tanışmamız

Sosyal Bilimler Enstitüsü’ne başvurdum ve yapılan sınavlar sonrası programa kaydoldum. O zaman Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde Yrd. Doç. Dr. olan Aytaç Açıkalın Hocamla ilk tanışmamız Eğitimde Araştırma Yöntemleri dersinde oldu. Bu ilk tanışmada hocamız herkese kendini tanıttığını söyledi. Öğrencilerin çoğu okullardaki rehber öğretmenlerden oluşuyordu. Üniversiteden üç okutman dışında içlerinde öğretmen olan sadece ben idim. Sıra bana geldiğinde kendimi tanıttım. Programı nasıl keşfettiğimi ve neden tercih ettiğimi sordu. Ben de “öğretmenevinin kapısında bir ilan gördüm, boş gezmekten canım sıkılmıştı. Biraz hobi olarak, biraz da kendimi geliştirmek için geldim” dedim. Hoca, bir kahkaha attıktan sonra “benim dersimde bu sınıfın sınıf başkanı sen olacaksın. Ben sınıfa gelmeden yoklamayı yapacaksın, izleneyi tahtaya yazacaksın,” dedi. İçimden bir “eyvah!” çektim. Lise yıllarında sınıf başkanı iken, sınıfta sükûneti sağlayamadığım için müdür yardımcısından yediğim dayak aklıma geldi. Belli ki hoca, sınıfta en kıdemli öğrencilerden bir olarak beni gözüne kestirmişti.

Bize önce Niyazi Karasar’ın Araştırma Yöntemi kitabını verdi. Doğrusu bu kitap, kapsamı ile bana epeyce yabancı idi. Hocamız hakkında çevreme sorduğumda epeyce efsaneler dinledim. Bunlar, beni daha da kaygılandırdı. Çaresizlik içinde öğrencilik ve başkanlık görevimi yapmaya çalıştım. Birinci dönemin sonunda öğrenci grubunun ikiye ayrılacağı söyledi. Birinci grup, Rahmetli Yahya Özsoy danışmanlığında özel eğitim ağırlıklı, ikinci grup hocamızın danışmanlığında hizmet içi eğitim ağırlıklı dersler alacaktı. Özel eğitim, bana çok uzak bir alan olduğu için o zaman Anadolu Üniversitesi’nde okutman olan, Esmahan Yalçın (Ağaoğlu), Dürnev Yazıoğlu ve Turan Akman Erkılıç ve ben, hizmetiçi eğitim grubuna ayrıldık.

O yıllarda Anadolu Üniversitesinde uzaktan eğitime dayalı olarak ilkokul öğretmenleri için bir önlisans programı açılacaktı. Aytaç Hoca bu projenin mimarlarından biri olarak “siz ilk uygulamayı burada yapacaksınız” dedi ve bize hizmetiçi eğitimin öneminden söz etmeye başladı. Ankara’dan bu alanın hocaları olan Hayrettin Kalkandelen ve Merhum Haydar Taymaz hocaları derse getirdi. Hizmetiçi eğitim dersini üç ayrı hocadan aldığımızı hatırlıyorum. Hoca, bize işletme yüksek lisans programından Örgütsel Davranış, fen bilimleri enstitüsünden de Temel İstatistik derslerini aldırdı. İtiraf edeyim ki en zorlandığım ders Temel İstatistik oldu. Ziya Bursalıoğlu’nun ve İ. Ethem Başaran’ın hemen bütün kitaplarını bize Ankara’dan getirdi ve dağıttı. Dersler tamamlandığında tez danışmanımın Aytaç Hoca olduğunu öğrendim. Hangi konuyu araştırayım hocam dediğimde, o zaman asistan kadrolarının adı araştırma görevlisi olmuştu. O da bana “hoca şu araştırma görevlilerini bir araştırırsan, görelim bakalım neyi araştırıyorlar?” dedi.

O zaman Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Akar Öcal’ı tanıyordum. Kendisine üniversitedeki araştırma görevlisi sayılarını sorduğumda ve bu konuyu araştıracağımı söylediğimde, önce şaşkın bakışlarla baktı, sonra herhalde hocanın vardır bir bildiği diye düşünüp hemen elime bir klasör tutuşturdu. “Al burada üniversitedeki, bütün fakülteler ve anabilim dalları bazında

araştırma görevlisi sayıları var” dedi. Hoca bana hiç çekinmeden üniversitenin en mahrem bilgilerini hemen verivermişti. Bu, bana olan güvenin bir nişanesiydi. Ancak sonrasında bazı arkadaşlar, “sen bir öğretmensin, neyine gerek bu konu. Hem başına bela mı alacaksın” dedi. Bu arada Hocamız Hacettepe Üniversitesi’ne atandığından ortada kaldım. Neyse ki üniversiteye yeni atanan Yrd. Doç. Dr. Mehmet Aliç danışmanlığımızı üstlendi, başka bir konu belirleyerek yüksek lisans tezimi 1986’da tamamladım. Akar Öcal Hocamın da desteğiyle okutman olarak Anadolu Üniversitesine atandım.

Doktora Eğitiminde Yeniden Karşılaşma

1989 yılında Şubat döneminde Hacettepe Üniversitesinde Eğitim Yönetimi alanında doktora programı açılacağını ve üç öğrenci alınacağını, daha önce bu programa başlayan Esmahan Ağaoğlu haber vermişti. Başvurumu yaptım ve ilkin yabancı dilden sınava alındık. Üniversitede tek tanıdığım insan Aytaç Hoca idi. Sınavdan sonra ona uğrayıp “hocam bugün İngilizce sınavına girdik. Çok çetin bir metin verdiler. Yaklaşık 20 kişi sınava girdik. Tamamını Türkçeye çevirdim. Yarın bilim sınavı var ancak, pek ümidim yok, bu nedenle yarına kalmayı düşünmüyorum” dedim. O da “hele bir yarını bekle, gün ola harman ola” dedi. Ertesi gün Ankara Kızılay merkezinden enstitüye telefon ederek yabancı dil sınav sonucunu sorduğumda ilk sırada kazandığımı söylediler. Sonuca inanmamıştım ve çok sevinmiştim. Bilim sınavı sonrasında da başarılı olarak programa kayıt yaptıracaktım. Ancak enstitüden aldığım mezuniyet belgesinde Anabilim dalı olarak Eğitim Bilimleri yazılmış, bilim dalının karşısı boş bırakılmıştı. Bununla kayıt olamayacağımı söylediler. Hemen Anadolu Üniversitesi’nde o zaman Sosyal Bilimler Enstitüsü müdürü olan Doç. Dr. Fazıl Tekin’e gittim. Boş alan olan bilim dalının karşısına Eğitim Yönetimi yazılmasını istedim. Bu ifade benim programa kayıt olmamı sağladı. Doktora eğitimim sırasında Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Akar Öcal Hocamız hep destek oldu. O, bana izin vermeseydi doktora yapamayacaktım. Hatta bir gün bana “sana yardımcı olamıyoruz, alamadığın kitaplar varsa bari onları alalım” dediğini hatırlıyorum.

Hocanın ders asistanlığı, doktora eğitimi sırasında da devam etti. Onu bu sürede daha yakından tanıma fırsatı buldum. O, her zaman sıra dışı bir insandı benim gözümde. Beni adeta ailesinden biri olarak görüyordu. O zaman bilgisayar kullanımı yaygın olmadığından ve ben de Anadolu Üniversitesinde Bilgi İşlem Merkezinde çalıştığım için, doktora öğrencilerinin el yazısıyla yazdıklarını bütünlleştirip tek doküman haline getirmek bana kalıyordu. Zaman zaman kendisine gelen doçentlik dosyalarını “al bakalım şu doçentlik dosyasını bir doktora öğrencisi gözüyle bir incele” dediğini hatırlıyorum. Ancak bu okumaların daha sonra benim kariyer gelişimimde ne denli katkısı olduğunu gördüm.

Bir gün Vadi Yayınlarından Alan Chalmers’in Bilim Dedikleri adlı kitabının çevirisini vererek “hoca şu kitabı okuyup haftaya derste bize bir özetle bakalım” dedi. Oldukça teorik bir kitaptı. Temelde Karl Popper’in “yanlışlamacılık” teorisini ele almıştı. Kitabı özetlemek için derse geldiğimizde, “hocam isterseniz önce size Fuzuliden bir dörtlük yazayım, sonra kitabı özetlerim” dedim. Hocanın çok hoşuna gitti ve “tamam” dedi.

İlim kesbiyle pâye-i rif’at/İlim öğrenmeyle yükselmek

Bir hayal-i muhal imiş/Muhal bir hayal imiş.

Aşk imiş her ne var âlemde/Dünyada her şey aşk imiş

İlim bir kıyl u kâl imiş ancak/İlim sadece bir dedikodudan ibaretmiş.

Fuzuli

Hoca çok gülerek ve o meşhur kahkahası ile bu dörtlüğü açıklamamı istedi. Ben bu dizeleri açıklarken ders bitmiş ve o kitabı özetlemeye zaman kalmamıştı. Böylece bir daha da o kitabı derste özetleme fırsatımız olmamıştı.

Hocamız, hep alışılmışın dışında sıra dışı düşünmeyi ve farklı şeyler söylemeyi teşvik ederdi. Doktora tez konumu Örgüt Kültürü olarak seçmem de hocamızın önerileriyle oldu. Bu konu, benim sıra dışı konuları araştırıp öğrenmemde çok etkili oldu. Zaman zaman çok zorlandığımı hatırlıyorum. Konuyla ilgili fazla Türkçe kaynak olmadığından bulduğum İngilizce her yeni metinde ‘paradigma, metafor, fenomenoloji, etnometodoloji, pozitivism, interpretivizm, hermeneutik, ethnoscience’ gibi pek çok yeni kavramla tanışıyor ve bunları Türkçeye çevirmede çok zorlanıyordum. Tezi bitirirken “hocam, ben bu tezde, alışılmışın dışında biraz sıra dışı şeyler yazdım. Bunlar, benim başıma bir iş açmasın.” dediğimde, “hocam, adı üzerinde bunun adı tez, elbette ki öyle olacak. Bilineni yazdıktan sonra zaten bunun adı tez olmaz ki!” dedi.

Doktora yaptığım 1990’lı yılların başında hocamızın teşvikiyle EYPEPE Bülteni adı altında bir bülten çıkarmaya başladık. Bu yayının adını, dört sayı yayımlandıktan sonra Eğitim Yönetimi olarak değiştirdik. Bu dergi, şu anda bu alanda en saygın dergilerden biri olan Kuram ve Uygulama Eğitim Yönetimi Dergisinden başkası değildi. Hocayla her yeni sayıya yazı yetiştirmek için bir gazeteci edasıyla çalışıyorduk. İlk iki sayıda benim doktora tezimin özetini yayımlamıştık.

Doktora Sonrası İletişimimiz

Doktoramı bitirdikten sonra 1994’te Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesine Yrd. Doç. Dr. olarak atandım. Bana yazdığı ilk yılki mektuplarda adımları ve soyadımı yazdıktan sonra altına parantez içinde (Eylemsiz) yazmayı da ihmal etmezdi. Bunun, hoca ile benim aramızda özel bir anlamı vardı. Hocayla ilişkilerimiz meslek hayatım boyunca hep devam etti. Beni hep yazmaya yüreklendirdi. Ancak bir gün hocaya yazdığım bir mektupta bir şeylere epeyce kızmış olmalıyım ki “hocam artık hiç yazmayacağım” dedim. O da hemen akabinde bana postayla Tahsin Yücel’in Yazın Yine Yazın kitabını göndermişti.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesinde 2001 yılında ilk Eğitim Yönetimi Toplantısını gerçekleştirdiğimizde ve sonrasında hemen bütün toplantılarımıza icabet etmiştir. Yine eğitim yönetimiyle ilgili bir toplantının ana teması, ‘Eğitim Yönetimini Yeniden Düşünmek’ olarak belirlenmişti. Ben de bu toplantının açılış panelinde konuşmacı idim. Hocam da en ön sırada oturmakta idi. Konuşma sırası bana gelince önce eğitim kavramından başlayarak eğitim fakültelerindeki giriş derslerinden biri olan dersin adında zaman içinde bazı değişiklikler olduğunu; bunun eğitime giriş, öğretmenlik mesleğine giriş, eğitim bilimlerine giriş ve en son olarak eğitim bilimine giriş adını aldığını belirterek bu değişimleri nasıl yorumlamak gerektiğini sormuş; gelişmiş ülkelerde genelde ‘öğretime giriş’ olan bu ders yanında ‘eğitim bilimi’ yerine de ‘eğitim araştırmaları’ ifadesinin daha çok tercih edildiğini belirtmiştim. Mademki eğitimi ve eğitim yönetimini yeniden tartışacaktık, öyleyse aykırı bir kaç soru ile konuşmaya başlamanın uygun olduğunu düşündüm. Ancak bu soruları bile

soramadan salondan, ‘eğitim elbette kesin olarak bir bilimdir; aksini düşünmek mümkün değildir; siz buna karşı mı geliyorsunuz...’ türünden bazı itirazlar yükseldi. İmdadıma söz isteyerek yine hocam yetiştirdi:

‘Bakıyorum burada herkes söze kesinlikle, muhakkak ki, hiç şüphe yok ki... diyerek başlıyor. Bazıları kesin doğrularını belirlemiş görünüyor. O zaman bu toplantıya ve tartışmaya ne gerek vardı? Eğitim yönetimini nasıl yeniden düşüneceğiz ve tartışacağız?’ dedi. Bu zor durumdan ancak hocamın müdahalesiyle kurtulabildim. Zira o bana hep aykırı ve farklı düşünmeyi öğütlemişti. ‘Bilim insanı, önce muhatabını dinlemeye ve anlamaya çalışan insandır’ demişti. Orada da bunun en güzel bir dersini vermişti.

Aradan yıllar geçtikten sonra kader beni Orta Asya bozkırlarına attı. Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesinde çalıştığım 2003-2005 yıllarında bir gün hocamdan bir mail geldi: “Ben artık Eğitim Yönetimi Dergisini çıkaramayacağım, kapatmayı düşünüyorum” diyordu. O kadar üzüldüm ve duygulandım ki oturup ağlamak istedim. “Hocam bu dergi bizim çocuğumuz gibi, bizim ellerimizde büyüdü. Onu kendi ellerimizle ölüme terk edemeyiz. Bir çare buluruz, yaşatırız elbette” dedim. Hemen Servet Sarıkaya’yı aradım. “Bu derginin sponsoru bundan sonra sen olacaksın ve bu dergi yaşayacak. Kazancının bir kısmını buna ayıracaksın” dedim. O da bu öneriyi kabul etti. Biz hocamın öncülüğünde zor şartlarda bir yol bulmaya ve bir çıkış açmaya çalıştık. Sonrası artık yeni kuşaklara kalıyordu.

Elbette hocamızla 1984’ten bu güne 30 yılı aşan ortak geçmişte pek çok anımız oldu. O, şimdi emekli bir hocamız ve meslektaşımız, ben ise meslek hayatında 40. yılını tamamlamak üzere olan ve emeklilik moduna girmiş bir öğrencisi olmaya devam edeceğim. Ancak eğitimcinin emeklisi olmaz derler. Tıpkı hocamız gibi. O, dağ-taş, gece-gündüz demeden Anadolu’yu aydınlatmaya devam ediyor. O, kendini bir eğitim dinazoru olarak tanımlıyor. Üstadımıza bu kutlu yolda nice sağlıklı yıllar dileyerek kendisini saygı, sevgi ve minnetle selamlıyorum.